איגוד לשכות המסחר
ארגון הגג של המגזר העסקי החופשי בישראל

איגוד הפנסיה הישראלי

30 באוקטובר, 2014
doc.782197

לכבוד
פרופ' דיויד גילה
הממונה על הגבלים עסקיים
רשות ההגבלים העסקיים
ירושלים

מכובדי,

הנדון: **ריכוזיות והעדר תחרות בענף קרנות הפנסיה**

אני פונה אליך בשם איגוד הפנסיה הישראלי (ע"ר) שבאיגוד לשכות המסחר. באיגוד הפנסיה חברים קרנות פנסיה חדשות שבבעלות בתי ההשקעות.

רקע כללי

1. קרן פנסיה הינה מכשיר חיסכון פנסיוני שנועד להבטיח הכנסה בעת הפרישה לגמלאות, אובדן כושר עבודה או פטירה. חיסכון בקרן פנסיה מקנה למבוטח או לשאיריו זכות לקבלת קצבה מהקרן, בכפוף לתקנון הקרן ולהוראות ההסדר התחיקתי. קרנות הפנסיה הקיימות כיום הינן קרנות פנסיה ותיקות וקרנות פנסיה חדשות, הנבדלות, בין השאר, בשיטת חישוב זכויות העמיתים.

2. קרנות הפנסיה הוותיקות נסגרו למצטרפים חדשים בשנת 1995, עקב גירעונות כבדים. לאור זאת, החליטה הממשלה כי החל מיום 1.1.1995 יצורפו מבוטחים חדשים לקרנות פנסיה חדשות, שהוקמו מאותו מועד ואילך.

3. קרנות הפנסיה החדשות נחלקות לשני סוגים: מקיפות וכלליות. קרן פנסיה חדשה מקיפה משקיעה 30% מנכסיה באג"ח מיועדות, המבטיחות תשואה ריאלית שנתית בשיעור של 4.86%. בשל הטבה זו, קיימת מגבלת תקרה על הפקדה בקרן פנסיה מקיפה. חוסכים המעוניינים להפקיד סכומים מעבר לתקרה זו, יכולים לעשות זאת בקרנות פנסיה חדשות כלליות, שאינן זכאיות לאג"ח מיועדות. למען הנוחות, בהמשך המסמך יכונו קרנות הפנסיה החדשות גם "**קרנות הפנסיה**".

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

4. מהדו"ח השנתי של אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון, במשרד האוצר, לשנת 2013 בנושא "חיסכון פנסיוני" ("**דו"ח 2013**"), עולה כי נכון לשנת 2013 ניהלו קרנות הפנסיה החדשות כ-160.3 מיליארד ₪, כאשר שיעור ההפקדות לקרנות הפנסיה גדל בשנת 2013 בכ-16% וסך הנכסים המנוהלים על ידי קרנות הפנסיה גדל ב-25%.

5. יתרה מכך, בעקבות שינויים רגולאטוריים שבוצעו בשנים האחרונות, **הפכו קרנות הפנסיה החדשות למכשיר החיסכון הפנסיוני המרכזי של ציבור החוסכים לפנסיה בישראל**. כך, בשנים הבאות צפוי חלקן של קרנות הפנסיה לגדול, מתוך כלל החיסכון הפנסיוני במשק, וישנן תחזיות לפיהן בעשור הקרוב יגיע סך החיסכון שנצבר בקרנות הפנסיה למעלה מחצי טריליון ₪. המשמעות היא כי אנו מצויים כיום בעמדה ייחודית להתערבות בענף, שכן אם לא תטופל הריכוזיות, עליה יורחב להלן, כבר כעת, בעוד מספר שנים הבעיה תתפח לממדי ענק.

6. עם הקמת קרנות הפנסיה החדשות ניתן היה לצפות ששוק קרנות הפנסיה ייפתח לחוסכים חדשים וכי תיווצר תחרות אמיתית בענף. למרות זאת, בשנת 2013 פעלו בענף רק 43 קרנות פנסיה, מתוכן 13 קרנות פנסיה מקיפות, ו-11 קרנות פנסיה כלליות (השאר הן קרנות פנסיה ותיקות או בניהול מיוחד, שסגורות למצטרפים חדשים). במדובר במספר נמוך במיוחד. כך, למשל, באותה שנה פעלו בישראל 221 קופות גמל (לרבות קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים וקופות למטרות אחרות), ולמעלה מ-1,000 קרנות נאמנות.

<u>ריכוזיות בענף קרנות הפנסיה החדשות</u>

7. מדו"ח הממונה על שוק ההון ל-2013, עולה כי ענף קרנות הפנסיה הוא ריכוזי ביותר:

7.1 השחקנית הגדולה ביותר בענף הינה קרן הפנסיה "מבטחים החדשה", המנוהלת על ידי חברת הביטוח "מנורה", ששיעור ההפקדות אליה **כ-30.5% מהענף**;

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

7.2 הקרן השנייה בגודלה הייתה "מקפת אישית", המנוהלת על ידי חברת הביטוח "מגדל", ששיעור ההפקדות אליה **כ-21.8% מהענף**;

7.3 הקרן השלישית בגודלה הייתה "מיטבית עתודות", המנוהלת על ידי חברת הביטוח "כלל", ששיעור ההפקדות אליה **כ-17.7% מהענף**;

7.4 הקרן הרביעית בגודלה הייתה "הראל גלעד", המנוהלת על ידי חברת הביטוח "הראל", ששיעור ההפקדות אליה כ-17.4% מהענף;

7.5 הקרן החמישית בגודלה הייתה "הפניקס", המנוהלת על ידי חברת הביטוח "הפניקס", ששיעור ההפקדות אליה **כ-7.4% מהענף**.

7.6 יתרת הענף (כ-5.2% בלבד) מוחזקת על ידי 8 שחקנים קטנים (שיעור זה אף קטן בשנת 2014, שכן השנה הפסיקה קרן הפנסיה של אקסלנס-נשואה את פעילותה).

8. מהאמור לעיל עולה, כי שתי קרנות הפנסיה הגדולות החזיקו בשנת 2013, ביחד, בכ-52% מענף קרנות הפנסיה; שלוש הקרנות הגדולות החזיקו יחד ב-70% מהענף; ארבע הקרנות הגדולות החזיקו ביחד ב-87.4% מהענף; וחמש קרנות הפנסיה הגדולות החזיקו, ביחד, נתח של כ-94.8% מהענף.

9. יצוין בהקשר זה, כי מהדו"ח השנתי של אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון לשנת 2007 בנושא "חיסכון פנסיוני" עולה כי הנתח של חמשת קרנות הפנסיה הגדולות באותה שנה עמד על 93.6% מהענף (במונחי נכסים מנוהלים) - היינו, הריכוזיות הרבה בענף קרנות הפנסיה אף עלתה בין השנים 2007 ו-2013.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

10. בדו"ח הממונה על שוק ההון, פורסם כי מדד הריכוזיות CR3 (הבודק את נתח השוק של שלושת הגופים הגדולים ביותר) עמד על 0.77 בשנת 2013, והוא גבוה באופן חריג לעומת מדד זה ביחס למוצרים פיננסיים אחרים. כך למשל, לשם השוואה, פרסם אגף שוק ההון כי אותו מדד בענף קופות הגמל היה בשיעור של 0.36 בלבד.

11. לפי דו"ח הממונה, מדד הריכוזיות HHI (הרפינדל-הירשמן - סכום ריבועי נתחי השוק של הגופים בשוק הפנסיה), הינו בשיעור של 0.24 בשנת 2013. לשם ההשוואה בענף קופות הגמל המדד הינו בשיעור של 0.06 בלבד.

12. אין חולק אם כן, כי הריכוזיות בענף קרנות הפנסיה גבוהה לאין שיעור מענפים דומים אחרים, כגון ביטוח וגמל (לרבות קרנות השתלמות).

<u>חסמי כניסה לענף קרנות הפנסיה</u>

13. חסמי הכניסה לענף קרנות הפנסיה הינם תמירים. ראשית, על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 ("**חוק קופות הגמל**"), החל גם על קרנות הפנסיה, על מנת לפעול בתחום יש לקבל רישיון מאת הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ("**הממונה על שוק ההון**"). על מנת לקבל את הרישיון, על מבקש הרישיון לעמוד בשורה של תנאים הקבועים בחוק קופות הגמל והתקנות שהותקנו על פיו.

14. אחד מהתנאים לקבלת רישיון לניהול קרן פנסיה הוא דרישת הון עצמי מינימאלי, הקבועה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה), תשע"ב-2012. על פי התקנות האמורות, הון עצמי התחלתי יעמוד על 10 מיליון ₪. כמו כן נקבע, כי בהמשך החברה המנהלת תחויב בהון עצמי מזערי הגבוה מבין השניים - הון עצמי התחלתי של 10 מיליון ₪, או הסכום של שלושת הבאים: 0.1% מהנכסים המנוהלים עד לתקרת נכסים מנוהלים של 15 מיליארד ₪; 0.05% מהנכסים המנוהלים מעל לתקרה האמורה; 25% מההוצאות השנתיות.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

15. הנה כי כן, דרישות ההון העצמי ההתחלתי וההון העצמי המזערי - שנועדו להבטיח את יציבותן של קרנות הפנסיה - מציבות חסם של ממש בפני מי שמבקש להיכנס לענף.

16. בנוסף, ניהול קרן פנסיה מצריך מומחיות מיוחדת, וכתוצאה מכך קיים צורך להעסיק מומחים רלוונטיים. בין היתר, מחויבת קרן פנסיה להעסיק בעלי מקצוע מומחים בתחום האקטואריה וכן מנהלי סיכונים. כמו כן, הממונה על שוק ההון הטיל על הגופים המוסדיים שורה של דרישות נוספות, דוגמת דרישות ביחס לטכנולוגיות מידע, ביקורת פנים, ועדת ההשקעות, ועדת אשראי וכדומה. גם דרישות אלה, נוכח העלויות בהן כרוך יישומן, מהוות חסמי כניסה משמעותיים.

17. תחום הפנסיה הוא תחום מורכב מאוד, אשר הדיוטות מתקשים להתמצא בו, להשוות בין ההצעות המוצעות להם ולקבל החלטות מושכלות בעניין.

18. לאור המורכבות המיוחדת של התחום, ועל מנת להקל על עובדים בבחירת המכשיר הפנסיוני, נקבע כי כל מעסיק יקבע את אחת מקרנות הפנסיה המקיפות כ"ברירת מחדל", והעובדים החדשים יצורפו אליה, אלא אם הם יבקשו בכתב להצטרף לקרן פנסיה אחרת (או מכשיר אחר לחיסכון פנסיוני).

19. כתוצאה מכך נגרם בנסיבות הקיימות כיום חסם כניסה נוסף משמעותי, שכן כאשר מעסיק או ארגון עובדים עורכים הליך תחרותי לקביעת הגוף אשר יהווה את "ברירת המחדל" עבור אותו מעסיק, לעתים קרובות נקבע תנאי סף להשתתפות בהליך התחרותי, שעניינו ניהול חיסכון פנסיוני בסכום מינימאלי. הדבר מהווה חסם בפני שחקנים חדשים בענף קופות הפנסיה, ומנציח את היתרון הנתון לקרנות הגדולות. ואכן בדרך כלל "ברירת המחדל" היא אחת מקרנות הפנסיה הגדולות, המחזיקות בנתח שוק משמעותי בתחום.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

20. יוער, כי עצם קיומן של ברירות המחדל, כמכשיר שיווקי, תורם לתחרות, שכן הוא מקטין את היתרון של קרנות הפנסיה הגדולות על קרנות הפנסיה הקטנות, אשר ככלל אינן בעלות מערך הפצה משמעותי. הבעיה טמונה כאמור בתנאי הסף המקנים יתרון מובנה לקרנות הגדולות.

21. חסם כניסה נוסף העומד בפני מי שרוצה להיכנס לענף קרנות הפנסיה הוא הקושי בגישה פיזית לעובדים בארגונים הגדולים. לעתים קרובות, הארגונים הגדולים (הן ממשלתיים והן פרטיים) מאפשרים את הגישה לעובדיהם, לצורך שיווק מוצרים פנסיוניים, רק למנהלי הסדרים פנסיוניים (כפי שיובהר בהמשך), ולא לקרנות הפנסיה שאינן משווקות על ידי מנהלי ההסדרים. הואיל ולאור ההנחיות הרגולאטוריות, שיווק מוצרי פנסיה דורש פגישה אישית עם העמיתים הפוטנציאליים, הדבר מקשה על השחקנים החדשים בענף, אשר אינם משתפים פעולה עם מנהל ההסדרים.

<u>חסמי המעבר בענף קרנות הפנסיה</u>

22. ככלל, כל עמית רשאי להעביר את החיסכון שלו מקרן פנסיה בה הוא עמית, לקרן פנסיה אחרת. אלא שהמעבר האמור, אשר הרגולטור פועל על מנת להקל עליו ככל הניתן, אינו פשוט כלל ועיקר, עקב שורה של חסמי מעבר שיתוארו להלן.

23. כאמור, ענף החיסכון הפנסיוני הינו מורכב ביותר. מורכבות הענף מקשה עד מאוד על עמיתי קרנות הפנסיה לשקול ולהחליט בדבר כדאיות מעבר מקרן פנסיה בה מנוהלים חסכונותיהם (כאמור, הקרנות הגדולות מחזיקות בנתח שוק של כ-95%) לקרן פנסיה אחרת.

24. חסם מעבר נוסף הוא העובדה כי בארגונים בהם העובדים מאוגדים, הארגון או וועד העובדים, הם המחליטים על קרן הפנסיה "המועדפת" וממליצים לעובדים להצטרף לקרן פנסיה זו. לאור מורכבות התחום, עליה עמדנו לעיל, קרנות פנסיה אחרות מתקשות לשכנע את העובדים לעבור מקרן הפנסיה המומלצת על ידי הוועד, לקרן פנסיה אחרת.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

25. הקושי נובע לא רק ממורכבות התחום, אלא אף מאי-רצון מצד העובדים לקבל החלטות בניגוד לעמדת הוועד, אשר מייצג את העובדים בשלל נושאים הנוגעים לתנאי עבודתם, ובעיקר בנוגע ליחסים עם המעסיק.

26. הואיל וכמחצית מהעובדים השכירים במשק הינם עובדים מאוגדים (בין אם תחת ארגוני העובדים השונים, ובין אם תחת ועד עובדים מפעלי), הרי שמדובר בחסם מעבר משמעותי ביותר.

27. חסם מעבר נוסף נוגע לפעילותם של "מנהלי הסדרים פנסיוניים", שהם סוכני ביטוח אשר מצד אחד מתקשרים בהסכם עם המעסיק (או ארגון עובדים) ופועלים מול העובדים הרלוונטיים, ומצד שני מתקשרים עם חלק מקרנות הפנסיה (ומכשירים פנסיוניים אחרים). מנהלי ההסדרים מטפלים הן בייעוץ לעמיתים ביחס לבחירת המכשיר הפנסיוני, והן בסליקת הפרשות המעסיק לחיסכון הפנסיוני של העובדים.

28. בשנים האחרונות, במקביל לרכישת קרנות הפנסיה הגדולות על ידי חברות הביטוח, השתלטו חברות הביטוח גם על סוכנויות הביטוח הגדולות, שהן גם מנהלי ההסדרים הגדולים במשק. כך למשל, רכשה "מגדל" את הסוכנות "מבטח סימון"; "כלל" רכשה את הסוכנות "תמורה"; ואילו "הפניקס" רכשה את הסוכנויות "שקל", "אגם-לידרים" ו"קלע". מנהלי הסדרים גדולים מצויים גם בשליטתן של חברות הביטוח "הראל", "מנורה" ו"איילון".

29. להערכתנו, מנהלי ההסדרים הנשלטים על ידי חברות הביטוח, השולטות בחמש קרנות הפנסיה הגדולות, מרכזים בידיהם למעלה מ-50% מענף מנהלי ההסדרים (במונחי הפרמיה הנגבית). היינו, על פניו מתקיימים התנאים להכרזה על חברות הביטוח האמורות כקבוצת ריכוז גם בענף מנהלי ההסדרים.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

30. באופן זה, חברות הביטוח מנהלות הן את קרנות הפנסיה הגדולות (בעלות נתח שוק מצרפי של כ-95%) והן את מנהלי ההסדרים הפנסיוניים הגדולים.

31. אמנם, מנהלי ההסדרים מציעים לעמיתים גם מוצרים של החברות האחרות, מלבד מוצרי החברה השולטת באותו מנהל ההסדרים. אך יחד עם זאת, הסיטואציה שבה מנהלי ההסדרים מציעים לעמיתים את המוצר שמשווק על ידי חברת האם שלהם, יוצרת ניגודי עניינים אינהרנטיים, המביאים לדחיקת רגלי קרנות הפנסיה שאינן קשורות בקשרי בעלות למנהלי ההסדרים. הואיל וכל חברות הביטוח המנהלות את קרנות הפנסיה הגדולות, שולטות גם במנהלי ההסדרים הפנסיוניים הגדולים, הרי שקרנות הפנסיה הקטנות מוצאות עצמן בנחיתות משמעותית.

32. להערכתנו, עמיתים שעובדים אצל מעסיק מסוים שמתקשר עם מנהל הסדרים, רוכשים כ-80% (או אף יותר) מהמוצרים הפנסיוניים שברשותם, מאת חברת הביטוח השולטת באותו מנהל ההסדרים.

33. במסגרת ההתקשרויות בין המעסיקים לבין מנהלי ההסדרים, מקבלים המעסיקים לעתים קרובות הטבות שונות ממנהלי ההסדרים, או מחברות הביטוח השולטות במנהלי ההסדרים. כך, למשל, עשויים המעסיקים לקבל הנחה במחיר הפרמיה של הביטוח הקולקטיבי לאובדן כושר עבודה (בה נושא המעסיק). הטבה זו יוצרת (או מחזקת) את התמריץ של המעסיקים להתקשר עם מנהלי ההסדרים, ולהפוך את קרן הפנסיה הנשלטת על ידי חברת הביטוח השולטת במנהל ההסדרים ל"ברירת המחדל" עבור עובדי המעסיק, ולחסום את גישתם של העובדים לקרנות הפנסיה הקטנות.

34. ההתקשרויות של המעסיקים ושל ארגוני העובדים עם מנהלי ההסדרים המצויים בשליטת חברות הביטוח הגדולות יוצרות בעיות נוספות, הנוגעות לנגישות של קרנות הפנסיה המתחרות, ובפרט קרנות הפנסיה הקטנות, לעובדים ולסליקת התשלומים לקרנות אלה.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

35. קרנות הפנסיה הקטנות אינן מצליחות לקבל גישה פיזית לעובדים על מנת לנסות לשכנעם להעביר את חסכונותיהם אליהן. המעסיקים וארגוני העובדים מעדיפים להתקשר עם מנהלי ההסדרים המצויים בשליטת חברות הביטוח הגדולות, ולנהל דרכם את כל ענייני החיסכון הפנסיוני של העובדים. המעסיקים וארגוני העובדים הגדולים ממאנים לאפשר לגורמים נוספים, זולת מנהל ההסדרים עימו הם התקשרו, את הגישה לעובדים במקום העבודה, והדבר מקשה, מטבע הדברים, על חדירתם והרחבת פעילותן של קרנות הפנסיה הקטנות.

36. אפילו כאשר מנהלי ההסדרים אינם נמצאים בבעלות או בשליטת חברות הביטוח השולטות בקרנות הפנסיה הגדולות, תנאי ההתקשרות של מנהלי ההסדרים עם חברות הביטוח, יוצרות תמריץ למנהלי ההסדרים להעדיף לשווק דווקא את קרנות הפנסיה הגדולות (על פני קרנות הפנסיה הקטנות). כך, למשל, חברות הביטוח מתנות מתן הטבה ("עמלת היקף") למנהלי ההסדרים בגין שיווק של מוצרי ביטוח בכך, שמנהלי ההסדרים ישווקו היקף מסוים של מוצרים פנסיוניים (וביניהם קרנות הפנסיה).

37. חסמי המעבר התמירים תורמים לכך, שחמשת קבוצות הביטוח הגדולות, השולטות במנהלי ההסדר הגדולים, מחזיקות, ביחד, בנתח שוק של כ-95%.

<u>הגברת התחרות בענף קרנות הפנסיה על-ידי שימוש בכלים הקבועים בחוק ההגבלים העסקיים</u>

38. למיטב הבנתנו, ניתן לפעול להקטנת הריכוזיות ולהגברת התחרות בענף קרנות הפנסיה באמצעות הכלים הקבועים בחוק ההגבלים העסקיים, בתשמ"ח-1988 ("**חוק ההגבלים העסקיים**").

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

39. לאור מבנה ענף קרנות הפנסיה, כפי שתואר לעיל, נראה כי מתקיימת בו "קבוצת ריכוז" כהגדרתה בחוק ההגבלים העסקיים, אשר מורכבת מחמש חברות הביטוח המנהלות את קרנות הפנסיה הגדולות: מנורה ("מבטחים החדשה"), מגדל ("מקפת אישית"), כלל ("מיטבית עתודות"), הראל ("הראל גלעד") והפניקס ("הפניקס"). לא רק זאת, חברות הביטוח השולטות בקרנות הפנסיה שולטות אף במרבית סוכנויות ביטוח המשמשות כמנהלי הסדרים.

40. בנוסף, רבים מהסכמי "ברירת המחדל" הקיימים הם הסכמים היסטוריים, אשר אינם מוגבלים בזמן. הסכם ברירת מחדל אשר אינו מוגבל בזמן (או שתקף לפרק זמן ארוך) עשוי, למיטב הבנתנו, להיחשב כ"הסדר כובל", כמשמעותו בחוק ההגבלים העסקיים, הטעון פטור מאת הממונה על הגבלים עסקיים או אישור מאת בית הדין להגבלים עסקיים.

41. באמצעות אכיפת הוראות חוק ההגבלים העסקיים על חברות הביטוח המחזיקות בקרנות הפנסיה הגדולות ובמנהלי ההסדרים, ניתן יהיה לנקוט צעדים מתאימים לצורך הקלה על הריכוזיות בענף זה והגברת התחרות בו.

42. בין היתר, ניתן לשקול לנקוט את הצעדים הבאים:

41.1 **איסור זמני על קרנות הפנסיה הגדולות לגייס עמיתים חדשים** - באופן זה העמיתים החדשים יפנו לקרנות הפנסיה הקטנות בלבד, מה שיהפוך את קרנות הפנסיה הקטנות לשחקנים משמעותיים יותר בענף, ויסייע בידן להתחרות בהמשך בקרנות הפנסיה הגדולות.

41.2 **הפרדת מנהלי הסדרים מחברות המנהלות את קרנות הפנסיה הגדולות** - הפרדת מנהלי ההסדרים מקרנות הפנסיה הגדולות (המצויים בבעלות אותן חברות ביטוח), תסייע לאיין את ניגוד העניינים האינהרנטי בו פועלים מנהלי ההסדרים עת שהם משווקים לעמיתים את המוצרים של קרנות הפנסיה המצויות בבעלות בעלת השליטה בהם.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

41.3 **איסור על חברות הביטוח או על קרנות הפנסיה הגדולות לבצע קשירה בין המוצרים הפנסיוניים לבין מוצרי ביטוח (או מוצרים אחרים), לעניין התשלום למנהלי ההסדרים** - בכך יימנע מצב שבו למנהל ההסדרים כדאי לשווק קרן פנסיה של חברת ביטוח מסוימת, מכיוון שאותה חברת ביטוח מתנה בכך את ההטבה שהיא נותנת למנהל ההסדרים בגין שיווק מוצרי ביטוח.

41.4 **הגבלת סוגי המוצרים הפנסיוניים המשווקים על ידי מנהלי ההסדרים** - יש לחייב את מנהלי ההסדר - לפחות לתקופה מוגבלת של מספר שנים - לשווק גם את קרנות הפנסיה הקטנות, כך שלפחות 50% מכל קרנות הפנסיה המשווקות על ידם יהיו קרנות פנסיה קטנות.

41.5 **שינוי אופן התגמול של מנהלי ההסדרים וניתוק בין שיעור התגמול לזהות קרן הפנסיה עימה מתקשרים העמיתים** - קביעת כללים לפיהם מנהלי ההסדרים יקבלו עמלה בשיעור אחיד, ללא תלות בזהות קרן הפנסיה שאליה מצטרפים העמיתים. מדובר בצעד משלים להפרדה בין מנהלי ההסדרים, לבין חברות הביטוח השולטות בקרנות הפנסיה הגדולות.

41.6 **חובת החלפת ברירת המחדל מידי מספר שנים** - הוראה לקרנות הפנסיה הגדולות שלא להתקשר בהסכמים חדשים בעניין "ברירת המחדל", שתוקפם יעלה על 3 שנים או תקופה אחרת. בנוסף, פיקוח על תנאי הסף להשתתפות בהליכים התחרותיים להחלפת ברירת המחדל, כדי למנוע הגדרת תנאי סף גבוהים מדי, אשר יחסמו את קרנות הפנסיה הקטנות מלהשתתף בהליכים התחרותיים. פיקוח זה צריך להתייחס הן לתנאים הרשמיים להשתתפות בהליכים התחרותיים, והן לחסמים שאינם רשמיים, אשר עלולים להוות אפליה של ממש לקרנות הפנסיה הקטנות.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

41.7 **איסור על המעסיקים הגדולים (המעסיקים למעלה מ-1,000 עובדים) לבחור כברירת מחדל קרן פנסיה גדולה בלבד** - לקבוע כי אם המעסיק מבקש לבחור כ"ברירת מחדל" קרן פנסיה גדולה, עליו לבחור את אחת מקרנות הפנסיה הקטנות כ"ברירת מחדל" נוספת, כאשר עובדי המעסיק (שלא ירצו להתקשר עם קרן פנסיה אחרת) יצורפו לאחת משתי "ברירות המחדל", בחלקים שווים.

41.8 **איסור על המעסיקים לקבל טובות הנאה ממנהלי ההסדרים** - אם מנהלי ההסדרים וחברות הביטוח השולטות בהם לא יורשו לתת למעסיקים טובות הנאה (בדמות, למשל, הנחה במחיר פרמיית ביטוח), ייחלש התמריץ של המעסיקים לבחור בקרן הפנסיה שבבעלות חברת הביטוח, השולטת במנהל ההסדרים, כ"ברירת מחדל" ו"לחסום" קרנות פנסיה אחרות.

41.9 **חיוב מנהלי ההסדרים לסלוק את ההפרשות הפנסיוניות של המעסיקים לכל קרנות פנסיה** - יש למנוע מצב בו מנהלי ההסדרים אינם מסכימים לסלוק הפרשות לכל קרנות הפנסיה, ובכך מחייבים את המעסיק להעביר את ההפרשות ישירות לקרנות מסוימות (בדרך כלל קטנות), ומטילים עליו עלויות אדמיניסטרטיביות, ויוצרים אצל המעסיק תמריץ להניע את העובדים מלהתקשר עם קרן פנסיה אשר מנהלי ההסדרים אינם סולקים את התשלומים אליהן (בדרך כלל גדולות הקרנות הקטנות).

41.10 **חיוב המעסיקים המתקשרים עם מנהלי הסדרים הקשורים לאחת מקרנות הפנסיה הגדולות לספק לנציג של אחת מקרנות הפנסיה הקטנות (לפחות) גישה דומה לחצריהן ולעובדיהן** - למנוע בכך מצב בו מנהל הסדרים המצוי בבעלות של חברת הביטוח שמנהלת גם קרן פנסיה גדולה, יימצא לבד בחצרי המעסיק, בעוד שנציגי קרנות הפנסיה הקטנות לא יזכו לגישה דומה לחצרי המעסיק ולעובדים.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il

סוף דבר

43. אנו מבקשים כי רשות ההגבלים העסקיים תפעל על מנת להגביר את התחרות בענף קרנות הפנסיה בישראל. דומה כי הסמכויות אשר ניתנו לממונה על ההגבלים העסקיים, בעניין קבוצת ריכוז, ניתנו על מנת שיוכל להתערב בכשלים מעין אלו. לא ניתן להפריז בחשיבות התערבות הממונה על ההגבלים העסקיים בעניין זה, והשלכותיו על המשק הישראלי בכלל, ועל רווחת הציבור בפרט.

44. נשמח לסייע בכל מידע הנדרש או הבהרות אחרות באשר לאמור במכתב זה.

בכבוד רב ובברכה,

רוני הלמן, יו"ר
איגוד הפנסיה הישראלי

העתק:
גב' דורית סלינגר, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר.

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 תל אביב 6120001 •
טל. 03-5631073 • פקס. 03-5621245 • ronenso@chamber.org.il